

Oglasi, pripolana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novice predbrojba, oglašavanje šalje se nuputnicom ili položajnom poštom, štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Iko list na vrijeme ne primi, neka to javi odmah u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napíše »Reklamacija«.

Cekovnog računa br. 847.849. Telefon tiskare br. 38

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

«Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokrvari» Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podna.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nekontrolirani ne primaju.

Predplata se političkim snaji 10 K u obće, 5 K za seljake na godišnje ili K 5- --, odnosno K 2-30 na pol godine.

Izvan carevinske više poštarije. Plaća i utužuje se u Pull.

Pojedini broj stoji 10 h, za ostali 20 h, koji u Pull toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u »Tiskari Leginja i dr. Via Giulia br. 1. kamo se može naaloviti svu pismu i predplatu

Odgovorni urednik i izdavačelj Jerko J. Mahulja. U nakladi tiskare Leginja i dr. u Pull ulica Giulia 1. Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu.

Odbor političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri

Imao je u ponedjeljak dne 3. o. m. j svoju sjednicu u Pazinu te je na istoj stvorio više važnih zaključaka u stvarima, koje zasjecaju u društveni djelokrug.

Medju inim bavio se je odbor pitanjem talijanske pravne fakultete u Trstu te je obzirom na stanovništvo, zauzelo u toj stvari od proračunskog odbora zastupničke kuće u Beču, glasovao sljedeću rezoluciju:

Odbor Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri, dočim priznaje talijanskom kano i svakom drugom narodu u Austriji podpuno pravo na sveučilište u vlastitom jeziku,

prosvjeduje najodlučnije proti tomu, da bi se isključivo talijanski zavod bez obzira na autohtono slavensko pučanstvo, ustrojio u Trstu ili bilo kojem mjestu austro-ilirskog Primorja,

izrazuju svojoj braći Slovincima u Trstu svoju posvećanuju solidarnost u tom pitanju kaošto i glede njihovih zahtjeva na školskom polju u istom gradu,

traži od nerjedovanih faktora, da već jednom riješe prama želji Hrvata i njihove braće pitanje priznanja nauka, ispita i diploma na sveučilištu u Zagrebu, pozivljuć istodobno sve jugoslavenske zastupnike da i najostrijim sredstvima nastupe u parlamentu proti sramotnom zavlačenju i zabašurivanju toga za Jugoslavene životnoga pitanja.

Pazin, dne 3. marča 1913. Tajnik: Josip Stihović. Predsjednik: Dr. D. Trinajstić.

Crna nezahvalnost!

Uzaludno bilo bi tražiti u političkom životu ili čak od političkog protivnika neku dobrohotnost, ono neko priznanje, koje se inače zahvalnošću nazivlje i koje se u svagdašnjem životu medju dobro odgojenim osobama često susreće. Takova osoba neće propustiti zgoda na da se za prokazanu uslugu, priznanje, preporuku, milodar itd. bilo kojim načinom zahvalnom ne izkaže. Ali tih izliva dobra usvoja i plemenita srca ne svijemo tražili u javnom životu, najmanje pako od narodno-političkog protivnika.

Medjutim ni osobni, ni narodni, ni politički protivnik ne smije da ide u svom javnom radu tako daleko, da bi se za primljene usluge ili dobrotinstva pokazao prema svom dobrotvornu nezahvalnost, te da se proti njemu iz narodne mržnje i strasti poštuje mrakom neistinom, da ne kažemo što gorega.

A takovim, javnoga čovjeka malo častnim sredstvom poslulo se je g. Petar Spadaro, talijanski zastupnik Istre na carevinskom vijeću, proti onima, koji mu pro dva puta izkazao veliku uslugu — proti vlastitim izbornicima. Evo dokaz:

G. Spadaro kandidirao je dva puta kod

sveobćih izbora za carevinsko vijeće na temelju nove izborne reforme. Izabran je bilo oba puta u užem izboru proti vodji talijanske liberalne stranke dru Bennati u. Godine 1907. odano bijaše kod prvog izbora u I. izbornom kotaru (Istre u svemu okruglo nešto preko 12 000 glasova, i to na pet kandidata. Od tih dobio je najviše glasova dr. Bennati i to nešto preko 4700 glasova, dočim ih je palo na Spadara nešto preko 2900. Ostali glasovi pali su na socijaldemokratskog i slavenskog kandidata, ponajmanje na talijanskog prkoskandidata.

Kod užeg izbora prošao je ipak Spadaro, za koga su glasovali svi slavenski izbornici i nekoji rečenog prkoskandidata. Za njega su glasovali svi hrvatsko slovenski izbornici mljiske, koparske, piranske, umazke i bujske občine. Ako je dakle tada pobedio svog mnogo jačeg protivnika, imao je, da se u hvali skoro isključivo jedino hrvatsko slovenskim izbornicima onog izbornog kotara. Bez njihovih glasova nebi on bio absolutno nikada vidio kao zastupnik carskog Beča.

Godine 1911. stajali su si naproti opet Spadaro i Bennati, a u njih socijaldemokratski i slavenski kandidati. Došlo je opet do užeg izbora između preve dvojice. Izabran je bio opet Spadaro, premda je kod prvotnog izbora imao skoro 1000 glasova manje nego njegov suparnik. Spadaru pomogli su opet hrvatsko-slovenski glasovi navedenih občina, bez kojih bi bio stalno propao.

G. Spadaro se je oba puta prije izbora, osobito prije utih izbora ustmeno i pismeno preporučivao našim pravcima svog izbornog kotara, iztječući svoja kršćanska načela i svoje pravdoljublje prema zakonu. To isto opetovao je i piscu ovih redaka, naglašiv, da se neće nikada protiviti pravednim i opravdanim težnjama svojih slavenskih izbornika.

Nakon njegove pobjede kod utih izbora godine 1911. napisali smo u ovom listu doslovno:

«Kršćanski socijalci, koji postupaju zahtjevu vrlo često nekršćanski s našim narodom, proturali su svog kandidata jedino pomoću slavenskih izbornika. To im se dogodilo doduše i god. 1907., nu tada je imao propali talijansko-liberalni kandidat Bennati mnogo manje glasova, nego li ih je dobio 13. junija 1911. Prirast njegovih glasova pada na teret jedino njegovog protivnika Spadara, jer je u tom izbornom kotaru broj naših izbornika ili glasova znatno postao.»

Stoji dakle nepobitno, da je g. Spadaro oba puta došao do mandata jedino pomoću slavenskih izbornika.

Najelementarnija pristojnost zahtjevala je dakle od njega, da u svojem javnom djelovanju nikada i nigdje ne ustane neprijateljski proti osobam, koje su mu pomogle do visoke časti i do znatnog primogla. Od njega se nije tražilo, da se bilo kada, od njega se nije tražilo, da se bilo gdje zauzme za duževne ili materijalne potrebe svojih izbornika slovenskog i hrvatskog jezika, ali izbornici imado pravo

od njega zahtjevat, da ih u javnosti, u parlamentu ne sramoti, ne klevete, ne napada i ne ozloglašuje, na temelju posve lažnih informacija ili iz pakosti i zlobe!

Već na glasovitom sastanku piranske »Sinjorije« od dne 8. decembra 1912. udario je Spadaro u veliko zvono pozivajući sve talijanske stranke na složan i odlučan rad proti *novoj slavenskoj pogibelji*. Ustao je usred biesne piranske rulje proti golorukim i nemoćnim slavenskim seljacima one občine. Kolikog li ju načevala? Ali prvi uspjeh medju piranskim liberalcima nije mu dao mira. Vrebao je na drugu zgodu, da se opet proslavi. I našao ju je; dala mu je nevina slovenska pučka škola »Družbe sv. Cirila i M-toda« kod sv. Lucije.

Austrijsko-makedonski odnošaji u okolici piranjskoj, osobito u Sv. Luciji i u bliznjim slavenskim selima poznati su našim čitateljima iz vjernih opisa, priobće njih u našim listovima te iz temeljite i nepobitne interpelacije naših zastupnika na carevinskom vijeću podnesene zbog tih nepodnošivih odnošaja.

Zastupnik Spadaro dosjetio se jadu i ga novoprečeni prijatelji u Piranu potakli na novi nepromišljeni korak i on podnese u carevinskom vijeću sljedeću monstruoznu interpelaciju, naperenu proti svojim izbornicima slavenske narodnosti:

Interpelacija

zastupnika Spadaro i drugova Njegovu preuzvišenosti ministru unutarnjih posala radi teških događaja u Svetoj Luciji kod Pirana.

U mjestu Sveta Lucija događaju se, nakon što su tamo Hrvati susjednih občina sagradili na talijanskom zemljištu privatnu hrvatsku školu sv. Cirila i Metoda s hrvatskim naukovnim jezikom, danonice demonstracije pomoću navala, streljanjem iz oružja i kamenovanjem mirnih stanovnika onoga mjesta, koji su svi talijanske narodnosti.

Ne bijaše dosta, što se je začu zapalio dvije kuće i vite stogova siena, već su dapače složni Hrvati u dostatnom broju juristem zauzeli tamo nalazeću se talijansku školu te su ju posve kamenjem pokrvarili (u njemačkom tekstu stoji: posve porušili. Op. p.) staviv ozbiljno u pogibelj stanovnike u njoj se nalazeće.

Proti tako zalostnim i pogibeljnim činjenicama poduzela je kotaraska politička oblast malo ili ništa i malo kani učinili, pošto se navale, izaslanje i streljanje iz oružja opetuje strake večer, a da nije oružništvo nikada znalo pronaći krivce.

Podpisani nemogući dalje podnastati takovo stanje stvari, obračuju se na Njegovu preuzvišenost sa upitom:

Znae li Njegovna preuzvišenost za teške činjenice, dogodivše se zadnjih mjeseca u mjestu Sveta Lucija? Kani li Njegovna preuzvišenost bezodlično tomu na put stati time, da pribavi pravni Talijanima onog mjesta i da dade poduzeti stroge obšćne mjere proti izazivačima a da se

porvati stanovnicima izvanjskih sela občine Piran onaj mir, koji ne bijaše od pamtljivika nikada narušen U Beču, 12. decembra 1912.

Spadaro, Bugatto, Ussai, Pitacco, Gasser, dr. Grandi, Malfatti, Rizzi, Candussi, Conci, G. De Carli, Delugan, dr. Faidutti, dr. De-gasperri, Tonelli.

Ova je interpelacija tako podlo zasnovana i sastovljena, da nam se upravo grusti pobijati ju. Slavenski izbornici zastupnika Spadara, napose oni iz občine Piran, znali će najbolje, kako se ta interpelacija osniva od prvog do posljednjeg ređka na samoj izmišljotini i laži. Oni će jamečno pokazati zastupniku Spadaro prvom zgodom, da njegov postupak prema njima nebi služio na čast ni najgorem slobodnjačkom, a kamo li će jednom nazoviti-kršćansko-socijalnom zastupniku.

G. Spadaro! Bog ne plaća svake subote. Kod budućih izbora pomoći će Vam Vaši liberalci i slobodni zidari! Slavenskim glasovima ste se odrekli. Pravo je! Istarski Talijan, ostane uvijek isti, bio on liberalac, socijalista, framesan ili klerikalac — kad je treba udariti po mrzkom Slavenu. Zapamtimo si to svi dobro!

Rat na Balkanu!

Pula 5. marča 1913.

Sa ratista nema ovog tjedna nikakvih važnih vesti. Radi velikog sniega i tvrde zime, miruje kod Drinopolja i na Glipolju jedna i druga stranka. Kod Stadra očekuju Crnogorci veće topove srpske i srpske vojske, koje imaju doći morem uz Soluna u Drač Grci kod Janine došli su u okršaj sa malom posadom Turaka, koje su razpršili, a grčka eskadra zauzela je grad na jadranskoj obali Santi Quaranta. Tu bi bilo u glavnom sve sa ratista u ovo osam dana.

Veći rad pokazale su ratujuće stranke za sklopljenje mira. Turska je najprije unutila velevlasti, da bi iste postredovale kod balkanskih država za mir, na što su velevlasti pristale uz uvjet, da Turska prihvatiti poznatu notu, upravljenu njoj prije ponovnog preuzetca nepriateljstva. Turska je tu notu u cijelosti primila i ovlastila velevlasti da na temelju iste započinju pregovore o miru sa balkanskim državama. O tome su poslanici velevlasti u dvorovima balkanskih saveznika priobćili mišljava Turske za postredovanje i ponudili svoje usluge. Predstavnici vlada balkanskih saveznika odgovorili su, da će se staviti u sporazum sa saveznicima i onda zajednički odgovoriti. Kako se čuje, balkanski će saveznici prihvatiti postredovanje velikih vlasti, te će dobiti započeti pregovori za mir. Ovog puta neće biti sklopljeno primirje dok bude trajalo pregovaranja te će neprijateljski obustaviti tek onda, kad budu utanačeni i potpisani preliminarij; o miru, t. j. glavne točke

Clasovita od nedostopnog
Lilienmilch-Sapun
od Bergmann & Co. Teleshen z/Elbo
jest praliti sapun koji čuva kožu od
sučnosti i pješa i vadijaše kupa,
mokana i akom pat, što se se
dnevno rjeđe dim zahvalama može
neobitno dugati.

Komad po 60 para dobiva se u
svim tiskarnama, drogerijama i par-
femarijama.

ako se prepovrta Bergmannova
Lilienmilch-Sapun kao izvjetan
medicinski za njegovanje kupa sa
gospođje Clasa u ladanu po 70
para kom. Dobiva se po svuda.

Pozor! Pozor!
Za Uskrsne blagdane

preporuča gostioničarom, trgovcem i obi-
teljima dobre zdrave
domaće osušene šunke

od 4-7 kg po K 2-80 kg poštanim po-
uzecom franco.

Razasije od 1 kom. i više.
Kod veće narudbe znanat popust!

Vinke Samalj,
Lupoglava (Istra).

**Steckenpferd-
Lilienmilch-Sapun**

od Bergmann & Co. Teleshen z/Elbo
jest praliti sapun koji čuva kožu od
sučnosti i pješa i vadijaše kupa,
mokana i akom pat, što se se
dnevno rjeđe dim zahvalama može
neobitno dugati.

Komad po 60 para dobiva se u
svim tiskarnama, drogerijama i par-
femarijama.

ako se prepovrta Bergmannova
Lilienmilch-Sapun kao izvjetan
medicinski za njegovanje kupa sa
gospođje Clasa u ladanu po 70
para kom. Dobiva se po svuda.

Dvorac na prodaju.

U Slatanju kod Celja (Južna Stajerska)
prodaje se uz nisku cijenu dvorac u kras-
joj okolici sa divnim položajem. Ima 18
soba i selena, 3 kuhinje, staju i usugredne
prostorije, mali podrum — sve veoma
ugodno za hotel —, ostin toga veliki po-
drum udeten za velerogovinu s vinom.

Pobitite obavijesti dajte:
Vinke Kolšek u Slatanju (Stajerska)

o o JEPTINO I BRZO o o

ODULJICE

sv. ispovjed i pričest

izrađuje
**NARODNA TISKARA
LAGINJA i dr. — PULA
VIA GIULIA I.**

o o JEPTINO I BRZO o o

SVOK K SVOMU!

Tiskara i književništvo

LAGINJA i DR.

Vino Grotta, 1; PULA Vlna Grotta, 1.

Preporuča se za
tiskarske, književne
i glazbeničke radnje.

Knjige, 4 kanti

tiskanje i izdavanje p. n. obilna, crvena,
zeleno, crno, bijelo, punilica, crvena,
crna, crna, crna, crna, crna, crna,
crna, crna, crna, crna, crna, crna,

Julius Meinl
Uvoz kave

**NOVA PODRUŽNICA
PULA
Via Sergia br. 35.**

GOTOVI KREVATI
iz crvenog platna dobro pu-
sijeni, pokrivač ili podnja
perjača 180 cm. duga,
116 cm. široka K 10,—, K 12,—, K 15,—
i K 18,—; 2 metra duga 140 cm. široka
K 13,—, K 15,—, K 18,—, i K 21,—; jas-
tuci 80 cm. dugi, 58 cm. široki, K 3,—,
K 3,50, i K 4,—; 90' cm. dugi, i 70 cm.
široki K 4,50 i 5,50.

Izrađuju se i po posebnoj mjeri, strunjače
na 3 dijela za 1 krevet po K 27,—, boje
K 33,—. Razasije franco posećem od
K 10,— napred. Zamjena i vraćeno pri-
maje ako se postarine plati.

**Benedikt Sachtel, Lobs, br. 259
pošta PILSEN, Češka.**

PEKARNA

LJUDEVIT DEKLEVA
Via Campo Marzio br. 5 - Podružnica Via Sissana 14.
**Prodaja svježeg kruha
tri puta na dan.**

Direktna poslužba u dom i u javna
lokala.

Prodaja svakovrstnog brašna iz
najboljeg mlina po dnevnoj cijeni.
Poslužba brza i točna.

Napredak znanosti!

za liječenje svih kasa i kosa
i spolnih bolesti.

Bra i sigurno djelujući lijek u
tatušenju i kasazstvu potri-
sjen od mnogobrojnih svjedochi
kao kakav otkin, upravlja
rystik; kod svele dijala skat-
nih i kroničnih bolesti itd. Sve
spomenute bolesti liječe se naj-
redaknijim za

Castle confettis
po K 4,— kutija.

Uzgorivito liječenje svih kasa i kosa i njih
spolnih bolesti jest „Castle“ i najbolji
spolnom protu onemogućiti, spolni neopoznavati,
bolesti spolova, neopoznavati i protu prelijeva i
opornosti, upali redakije itd. Cijena „Castle
Confettis“ K 3,50 bočica.

Za razjašnjenja i svaki drugu uputu obratiti
se na Jekarnu Hermannu u Trstu na naslov
p. N. Castle, koji će odgovoriti odmah uz dnevnu
održanje tajne.

„Castle“ kasa i prodavaču sa svim Jekarnama
U Puli Jekarna Wassermann, Costantini S. Pali-
corpa i Ulika Polgerrini.

**MINNERE-DE-AMALZATARIJA
ESKATIL
RADIO
FRANTZ ET
C.**

**Austro-hrvatsko parobro-
darsko društvo. Pumat.**

Redovite pruge po Kraineru.
Pumat-Krk-Torkolo-Clavotok-Mallnska-Njivi-
ce-Orišalj-Rieka svaki dan tamo i natrag.
Baška-Pumat-Krk-Rieka tri put na tjedan.
Rieka-Opatija-Bell-Merag-Krk-Pumat-Baška-
Lopar-Rab-Lun-Lošnjvel-Lošnjmali (luka
sv. Martin) Nerzine dva put na tjedan.
Rieka-Opatija-Lovran-Rab svake srijede
tamo i natrag.
Rieka-Opatija-Lovran-Rab-Lošnjvel-Lošnj-
mali (luka sv. Martin) svake nedjelje tamo
i natrag.

Vrbnik-Sv. Marak-Silo-Cirkvenica svaki dan
tamo i natrag.

Glavno odpravništvo na Rieci.

Sirité „Našu Slogu“

1000

liječiti slika i raznih pred-
meta za muška i ženska odi-
jela su u cjeniku, kojega ra-
zasilje badava Jugoslavenska
razpavaonica
E. Sterneckl, C-je, br. 314.

Vino iz voća

I. vrsti, sladko, čisto, štajersko iz-
radjeno iz voća od Mascanzca i
Reinette, litar 20 para, franco moj
kolodvor, u bačvicama od 150 do
300 litara itd.

Razasije pouzecom
Juraj Stelzer, Puntigam
kod Gradca. 248 6-6

Ustanovljena 1891.

ISTARSKA POSUJILNICA u PULI

registrana zadruga na ograničeno jamčenje
Vlastita kuća (Narodni Dom)

Podružnica u Pazinu.
Daje hipotekarne i mjenbene zajmove i
uz mjesečnu otplatu te prima uložke,
koje ukamaćuje uz

4 1/2 %

čisto bez ikakvog odbitka.

Ustanovljena 1891.

Od 1878! Posvuda čuveni glasoviti obiljubijeni domaći lijek.
Kod većih narudbi znanat popust.

Ljekarnika **A. THIERRY-a balsam**
Jedino pravu sa zelenom duvnom kao zaštitna marka.
ZAKONOM ZAŠTICE.

SVAKO PATVARANJE, OPONANJE I PREPRODAJA DRUGIH BALSAMA SA ZAVARAJU-
JEDOM MARKOM PROPRIETARU SE KAZNUJE PO SVAKI I STROGO KAZNA. — Djeluje
sigurno, ljekovito kod svih bolesti organa dijala, kralja, izbacivanja pri-
meklovit, katara grla, probolje, bolest pluća, posebno kod kašlacaca,
bolesti sinusa, upale jetara i slezene, pomanjanje stolice, autobuslje i
ost. h bolesti, tgnanje splohora, opekline, kožnih bolesti itd. 12/8 III 8/1
III i vel. posebnih boća K 6,50

**Thierry-ova jedino prava con-
foljanka mast**

sigurana i stalna ljekovito djelovanje kod rana, otekline,
osleda, upale, absces odstranjuje sva strana jezila, koja su
su došla u tijelo sa čisto produktom operacije, koje su
na bolima skopčane, ljekovita kod još tako starih rana,
2 poseuduje K 3,50.

Novi: Ljetarna „K Anjele kovera“ A. THIERRY-a u PULI
Hrvatska. — Dobra se u svim vadin Jekarnama
Na veliko u Jekarni drogerijama.

NAJBOLJI NAJESTAJI SNAŽE.
Lau. motora sa najin osobna DIESEL
najbolje i najbrže konstrukcije, pravim
traherim po najvećoj mli. sa 17, bal-
vite, motora sa plin (gas), benzina, testa-
kameo nije sa obratnice, potkočelnika
obitricne namještaje mago, daje zamje-
Naje sa najveći plin proizvodnja.

BRAZDZIJSKA YOUNG MOTORA
na plin d. d.

(A. E. Brucker, konstrukt. i izrad. u
MONTZELLE, BREZOV)

svjedochi specijalne tvornice Evrope

Glavno i isključivo zastupstvo, kame sve upite upravljeni valja
Tehnička postojnica:
EMANUEL I OSKAR KRAUS
TRST, Via San Nicolo 2p.

Dobitnja se potpuno opremu uz obratnicu i inženjerske radnje
Cijenaik na najljepov besplatno i bez postarizine.
Dostupanje: krasovi, slavonski, talijanski, mađarski.

Gospodarska Sveza za Istru u Puli.

Jedna vladina spomenica zadrugarstvu.

(Nastavak.)

7. Poljodjelsko ministarstvo u svojoj spomenici daje naputke također glede poljodjelskih *zadružnih Sveza (federacija)*. O njih govori ovako: Velika većina austrijskih zadružnih saveza posluje vrlo dobro. Ako imaju koju poteškoću, to je radi toga, što je sada u opće malo novca, što još n- imamo u Austriji Zadrugne Banke i što kojoj god Svezi daje neprikladna njezina koja članica. Ali je u Austriji na žalost i takovih zadružnih Sveza, kojih poslovanje daje mnogo misliti; gdje god je žalibože došlo i do poloma. Takove su Sveze krive, što zadružništvo u njihovom kraju propada. Mnogi mali posjednik ugrožen je bio u takvom slučaju za svoj opstanak, a takove Sveze su onda od vlade tražile da jih zdravi.

Narod je onda po pojedinom slučaju sudio sve, zaboravio na dobro, koje je zadrugarstvo učinilo mnogim, pak sve sudio slabo po pojedinom slabom slučaju.

Zašto će biti u vlastitom interesu svih zadružnih Sveza, koje su baš pozvane da brane konačne ciljeve zadrugarstva u moralnom i materijalnom pogledu, da poprave, što bi u njih bilo pogrešenoga, i da se upravljaju samo po najstrožijim i najrazložnijim načelima.

Na primjer: Dogodilo se je, i ako po sreći samo u pojedinim slučajima, da su se neke Sveze, — krivo tumačeći koju ustanovu svojih pravila, ili baš protiv njima —, upustile u vrlo rizične spekulacije, koje nipošto nespadaju u pravi djelokrug poljodjelskih zadružnih Sveza, da su uzimale od svojih članica mjenice „za ljubav“ ili uložne knjižice bez uložka i tako dobivale tobože novca za one rizične spekulacije. Dogadjalo se je, da se upravni i nadzorni odbori nisu nikad brinuli za poslovanje, da se u opće nije pazilo na nedostatke, koje bi obnašali revizori. Dogodilo se je i to, da je po koja Sveza zidala velika skladišta i palače, ili jih kupovala, a sve bez pravog poznanja stvari i bez mudrog prosudjenja; da su knjigovodje i blagajnici bile jedne te iste osobe, da se nisu obavljale općenite revizije, da su se ključni blagajne puštali samo u jednim rukama, da se je kredit davao i nečlanovom, da se je pojedinim osobama slijepo povjeralo svu upravu i tako dalje.

To su teške pogreške protiv redovitom upravljanju sa Svezami. Zato se ovdje spominju, da se na svaki način čuvaju i pojedinih takovih pogrešaka i one Sveze, koje se do sada upravljaju dobro, da nebi i one u buduće došle u velike poteškoće.

Osobito neka se pazi na ove stvari: Zadrugne Sveze ponajviše imaju premalo vlastitoga kapitala, koj nestoji u nikakvom pravom razmjeru prema veličini uložaka. Trebati će dakle nastojati, da se povećaju zadružni dijelovi i da se stvore poslovne prihrane (reserve). Preporuča se Svezam također, da pregledaju svoja pravila i da naročito isključe iz njih sve one poslove, koji strogo nespadaju u djelokrug zadružnih Sveza. Osobita briga neka se ima i pri podjeljivanju zajmova učlanjenim zadrugam. Temelji kredita treba da budu izračunani što točnije moguće.

Svi organi Sveze treba da uvijek čine svoju dužnost; članovi uprave da međusobno poslovanje pregledavaju, a nadzorni odbor neka što strožije nadzira. Nesmije se ustanavljati u istom mjestu iz političkih razloga konkurentne zadruge, niti vabiti zadruge iz jedne Sveze u drugu obećavanjem lagljeg kredita.

Velika je pogreška nekih zadružnih Sveza, da se nebrinu dostatno za likvidnost novca, te mogu doći u velike pogibelji, ako navale ulagatelji. Takove pogibelji opstojе, ako Sveze nerazlikuju kredita uložnoga od prometnoga, ako daju novac na duge hipoteke, mjesto na kratke osobne zajmove, ako umrtve novac u investicije proizvodnih zadruga, ako nabavljaju javne papire, kojih je tečaj lahko promjenjiv, ako novac ulažu u kuće ili u hipoteke na kuće. Sveza može na dugo vrijeme dati zadrugam samo onaj novac, koji je sama dobila za dugo vremena, a ono, što ona mora da povrati u kratko, može dati samo na kratko vrijeme.

U pravilu neka se davaju samo zajmovi u tekući račun, a preostali neka se ulažu kod velikih banaka, opet samo u tekući račun, da se može novac imati na raspolaganje svaki čas. Zadrugne Sveze moraju da postepeno počnu raditi po zdravim bankovnim načelima.

Mogu se zadrugne Sveze baviti također nabavnim i prodajnim poslom za svoje zadruge, ali to više samo komisionalno i nesmiju pri tom zaboraviti, da je njihov glavni zadatak, u pogledu novca, novčano izjednačavanje među njihovim zadrugam — članicam. U rizične bankovne poslove nesmiju se Sveze upuštati i moraju uvijek imati na pameti, da se u njima putem uložaka, koje dobivaju od svojih članica, sakupljaju pristudnije mnogih pojedinaca, koje nesmiju biti postavljene u pogibelj, da nebudu mogle biti vraćene.

U pogledu podupiranja Zadrughih Sveza biti će poljodjelsko ministarstvo od sada unapred strožije. Kad bi koja Sveza pitala pripomoć, zahtjevati će ministarstvo, da mu se predloži operat revizije i da se čim prije odstrane pomanjkanja, koja bi bila navedena u reviziji.

Još si ministarstvo pridržaje pravo pripomoć davati Svezam tek ako bude povoljan uspjeh pregleda, koje bi ono odredilo putem kojega bankovnoga ili drugog strukovnjaka. Nu nesamo glede državnih podpora u opće, nego i glede visine istih paziti će poljodjelsko ministarstvo, da se održe čisti konačni ciljevi, za kojim se je išlo odmah iz početka.

Tako na primjer pripomoć upravnim troškovima neima biti vječna, već samo za prve početke da olahkoti poslovanje, jer zdravo poslujuć, moraju da se Sveze konačno ipak osvoje na vlastite noge. Hoće li državna

pripomoć za upravne troškove trajati godine i možda desetgodišta, to će odvisiti od mjestnih okolnosti: ali do toga nesmije doći, da one Zadruga Sveze, koje već dapače i bankovne poslove obavljaju, sve veće subvencije pitaju, mjesto da se zadovolje sa manjimi i konačno nauče živiti bez njih.

Dakle poljodjelsko će ministarstvo pri budućem odnjerivanju sa Savezima Svezama za upravne troškove sve gore naznačene okolnosti uzimati u obzir, pri čem će morati računati i sa poleškoćami državnog proračuna.

Zaglavak.

8. Poljodjelsko ministarstvo svršava svoju spomenicu sljedećim misli:

U predidućim točkama navelo se je načela, kojih se treba držati pri poslovanju pojedinih zadruga i njihovih Sveza, kao i pri podjeljivanju pripomoći istim od strane države. Pri tom se je spomenulo razne slabosti i pojave pri zadrugarstvu i reklo, da će se pri podjeljivanju daljnjih pripomoći još strožije nego li do sada zahtijevati, da se pogreške odstrane. Ali tim ministarstvo ni iz daleka nekani omalovažiti zadrugarstvo u Austriji. Dapače priznaje, da je izuzam neprilika i zloraba, koje su se u pojedinih slučajima pripetile —, zadrugarstvo Austrije, sa svojih skoro 12000 zadruga i preko 40 Sveza, već do sada djelovalo za čudo dobro i blagotvorno; da je to djelovanje priznato u državi i u inozemstvu i da se ima zahvaliti nesebičnom, izvrsnom, trudu nebrojenih znamenitih i vrhunskih funkcionara.

Poljodjelsko ministarstvo ovom svojom spomenicom niti ne kani osuditi a kamo li smanjiti ili čak napustiti gospodarstveno načelo, po kojem treba da se pospješuje i oplodjuje državnom pripomoći samopomoć zadrugarstva. To načelo, naimo da država mora podpomagati zadrugarstvo, priznato je kao pravedno i koristno već u početku zadrugarstva u djelovanju u kraljevinam i zemljam Austrije.

Poljodjelsko ministarstvo smatra dapače i nadalje svojim zadatkom, što izdašnije pospješivanje zadrugarstva, koje je važno ne samo za poljodjelstvo, nego i za cijeli gospodarstveni život. Jer baš zadrugarstvom otvorilo se je polje, na kojem se obavlja znamenita gospodarska radnja, gdje se neupada ni u pogreške gospodarjenja samopomoćnoga (onoga gdje svak pazi samo za se), ni u pogreške gospodarjenja komunističnoga (onoga gdje svi rade, neznajući za koga).

A to pospješivanje sa strane države neima opstojati samo u podavanju materijalnih sredstava, dakle u podupiranju novčanom, već mora da opstoji i u tom, da država daje smjer (direktive) i savjete.

Povratiti se treba k jedino zdravoj misli, da s jedne strane državna pripomoć ne smije nadomjestiti posve samopomoć, na koju je seljačstvo upućeno, nego ju mora samo buditi, živiti i pospješivati; s druge strane zadrugarstvo treba, da svoj rad svede samo na svoj pravi zadatak i da se čuva svih prije navedenih pogrešaka.

Kad bude tako, onda će austrijsko seljačko zadrugarstvo, koje se je iz vrlo malenih početaka u tako kratko vrijeme znamenito podiglo, bivati uvijek čvršće, jače razvijenije.

Pri tom može, kao i do sada, računati na što brizljivije pospješivanje sa strane poljodjelskog ministarstva.

Tim svršava spomenica, koju smo, što vjernije nam bijaše moguće, eto dojavili našem zadrugarstvu i u opće našem puku u Istri, kao što će za druge zemlje i narode učiniti drugi.

